

12. A szinoptikus probléma

munkalap

Márk elsősége

A legfontosabb érv Márk evangéliumának elsősége mellett a perikópák sorrendje a másik két evangéliumban. Ha Máté és Lukács evangéliumát vetjük össze, úgy megállapítható, hogy Máté több perikópát vesz át, mint Lukács, illetve Lukács evangéliumában helyet kap egy meglehetősen nagy külön tradíció, amit legfőképpen az ún. „úti beszámolóban” dolgoz fel (Lk 9,51-19,27). Mindent összegezve, csak Márk elsőségét és felhasználását feltételezve kapunk kielégítő magyarázatot az irodalmi függésre.

Márk elsősége mellett szólnak azok a nyelvi és tárgyi helyesbítések, amelyeket Máté és Lukács alkalmaznak írásukban az átvett anyagban.

A következő érv Márk felhasználása mellett, hogy csupán három perikópa nem jelenik meg sem Lukácsnál, sem Máténál (Mk **4,26-29**; 7,31-37; 8,22-26) és néhány logion (Mk 2,27; 3,20k; 9,48k; 14,51k; 15,44).

- a) lukácsi lyuk: Lukács evangéliumából teljesen hiányzik a Mk 6,45-8,26 a Lk 9,17 és Lk 9,18 között
- b) minor agreements: Máté és Lukács egyezést mutat kb. 700 alkalommal Márkkal szemben
- c) Q és Márk viszonya

A külön tradíció

A külön tradíciót nem úgy kell felfogni, mint valamiféle összefüggő forrást, amely valamilyen rendezőelv mentén fonódott egybe (pl. Q-forrás – Jézus beszédei), hanem inkább úgy, mint ami a különböző tradícióterületekhez kapcsolódott. Ezek meghatározásában sokat segít a szinopszis használata. Így Máté esetében beszélhetünk pl.: az előtörténethez kapcsolódó saját anyagról (1-2); a szombatról szóló mondásokról (12,5-7.11-12) de ide tartozik a kincsről és gyöngyről szóló példázat (13,44-46), a Júdás haláláról (27,3-10), vagy éppen a Pilátusról szóló beszámoló (27,19.24k) stb.. Lukácsnál pl.: előtörténet (1-2); Péter halfogása (5,1-11); irgalmas szamaritánus (10,29-37); Mária és Márta (10,38-42); gazdag bolond (12,13-21); tékozló fiú (15,11-32); gazdag és Lázár (16,19-31); emmausi tanítványok (24,13-35) stb.

A Q-forrás

Márk anyagán kívül Lukács és Máté közös anyaga kb. 4000 szót tesz ki, ami részben nagyarányú szóegyezést jelent (vö. Mt 3,7-10 / Lk 3,7-9; Mt 12,43-45 / Lk 11,24-26), de akár egész mondatokat is érinthet. A Q forráshoz tartoznak pl.: Keresztelő fellépése, prédikációja, Jézus keresztsége, Jézus megkísértésének története, boldogmondások, szálla – gerenda, kapernaumi százados, Keresztelő kérdése; mi Atyánk; mustármag példázat, a használhatatlan só stb..

A Q-forrás kialakulása: időbeli lépcsőzetesség, térbeli lépcsőzetesség jellemzi. Az egészen biztos, hogy a forrás mostani formája egy gondos kompozíció eredménye. Az ábrázolás kezdetén feltehetőleg az a tradíció csokor áll, ami megjelenik a hegyi beszédben, a kapernaumi százados története pedig egyértelműen jelzi azt a fordulópontot, amikortól kezdve a pogányok is csatlakoztak Isten üdvtervéhez, amit elsőként Izraelnek tett

nyilvánvalóvá. Az is egyértelmű, hogy a logion forrásból hiányzik a passió történet és a feltámadás elbeszélése, így semmi esetre sem tekinthető teljes evangéliumnak.

A tradíciót továbbadó csoport: vándormisszionáriusok és letelepedett életet választó tagok. Nagy valószínűséggel 50 körülre (talán 60) tehető a szöveg kialakulása és azt feltételezzük, hogy Palesztinában keletkezett.

Kétféle elgondolás létezik arra, hogy milyen formában hagyományozódott a Q anyaga. AZ egyik elképzelés szerint szóban, a másik írott anyagot feltételez. Ez a második tűnik valószínűbbnek. Úgy gondolhatjuk, hogy Lukácsnak is és Máténak is írott formában állt rendelkezésére ez az anyag, mint ahogyan az is feltételezhető, hogy gyakorlatilag a teljes anyag megjelenik ebben a két evangéliumban.

A Logioon forrás főbb teológiai gondolatai: a Jézushoz és üzenetéhez fűződő hozzáállás meghatározza az üdvösség kérdését. A mondások gyűjteményét a hagyományozók azon teológiai meggyőződése tarja egyben, hogy Jézussal, az emberrel találkozással és az ő tanítását követve megnyílik annak a lehetősége, hogy Isten és az ő uralma mellett döntsünk.